

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKI STUDIJ
doc. dr. sc. Vesna Kostović-Vranješ

**NASTAVNI SADRŽAJI *PRIRODE I DRUŠTVA* – POLAZIŠTE ZA
INTERDISCIPLINARNO POUČAVANJE**

Recenzenti: prof. dr. sc. Vlasta Hus, (Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, Slovenia)
doc. dr. sc. Ivana Batarelo-Kokić, (Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu)

WEB predavanje recenzirano u 14. veljače 2012. i prema Odluci donesenoj na 8. sjednici
Vijeca Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu od 24. veljače 2012. postavljeno na
www.ffst.hr (sluzbenoj web stranici Filozofskog fakulteta u Splitu).

ZNANSTVENO PODRUČJE: Društvene znanosti

ZNANSTVENO POLJE: Odgojne znanosti

STUDIJSKI PROGRAM: Učiteljski studij

NASTAVNI PREDMET: Metodika nastave prirode i društva

GODINA I SEMESTAR: 4. godina, 8. semestar

GODIŠNJI / TJEDNI BROJ SATI: 60 sati / 2 sata predavanja + 2 sata seminara

NASTAVNA CJELINA: Suvremeni pristupi nastavi Prirode i društva

NASTAVNA JEDINICA: Nastavni sadržaji *Prirode i društva* – polazište za
interdisciplinarno poučavanje

NASTAVNI OBLICI RADA: Frontalni rad, rad u parovima i skupinama

NASTAVNO SREDSTVO: PowerPoint prezentacija

NASTAVNA POMAGALA: računalo i LCD projektor

CILJEVI NASTAVE: Ukazati na važnost i oblike interdisciplinarnog poučavanja u
razrednoj nastavi te ukazati na važnost nastavnih sadržaja *Prirode i društva* u osmišljavanju
interdisciplinarnih nastavnih scenarija

ZADATCI NASTAVE: steći uvid o mogućnostima ostvarivanja interdisciplinarnog
poučavanja od početka primarnog obrazovanja, ukazati na važnost nastavnih sadržaja
Prirode i društva kao polazišta za interdisciplinarno poučavanje, potaknuti studente na
kritičko i kreativno promišljanje te primjenjivanje interdisciplinarnog poučavanja u
njihovom nastavnom radu, razvijati suradničke odnose

KORELACIJA: Metodika nastave hrvatskog jezika, Metodika nastave matematike,
Metodika nastave likovne kulture, Metodika nastave glazbene kulture, Kineziološka
metodika, Didaktika

LITERATURA ZA STUDENTE:

Buljubašić-Kuzmanović, V., 2007: *Studentska prosudba učinkovitosti integrativnog učenja*,
Odgojne znanosti, 9 (2): 147-160

De Zan, I., 2006: *Metodika nastave prirode i društva*. Školska knjiga, Zagreb.

PLAN SATI:

Uvodni dio:

- rad u paru – umna mapa: interdisciplinarnost
- frontalno - predstavljanje umnih mapa

Najava teme

Glavni dio - frontalno i individualno:

- interdisciplinarno poučavanje

- nastavnih sadržaja *Prirode i društva* u osmišljavanju interdisciplinarnih nastavnih scenarija

Završni dio - frontalno: rasprava i zaključci

NASTAVNI SADRŽAJI *PRIRODE I DRUŠTVA* – POLAZIŠTE ZA INTERDISCIPLINARNO POUČAVANJE U RAZREDNOJ NASTAVI

U suvremenom svijetu, svijetu brzih i nepredvidivih promjena uvjetovanih znanstveno-tehnološkom revolucijom, cilj obrazovanja treba biti priprema svakog pojedinca za snalaženje u svakodnevnim životnim okolnostima. Zato nastavni proces koji priprema učenika za život u njegovom prirodnom i društvenom okruženju, karakterističnom po raznolikosti oblika i sadržaja te kompleksnosti, dinamičnosti i promjenjivosti procesa, ne može biti krut i statičan. Stoga, suvremeni odgoj i obrazovanje treba organizirati fleksibilno, interdisciplinarno i u vezi sa stvarnim životom (Jensen, 2003). Posebno je u tome značajna uloga učitelja koji će primjenjujući interdisciplinarni obrazovni model na samom početku školovanja osvješćivati učenike na planu međuovisnosti svih dijelova života (Walsh, 2002.). Navedeno se u nastavnoj praksi može ostvariti pronalaženjem međupredmetnih tema i interdisciplinarnim povezivanjem nastavnih sadržaja, što uvjetuje učinkovitu racionalizaciju, bolju konceptualnu povezanost odgojno-obrazovnih sadržaja, ali i cjelovitiji razvoj učenika (Buljubašić-Kuzmanović, 2007). Upravo iz tog razloga, nastavne scenarije treba osmišljavati temeljene na integraciji odgojno-obrazovnih sadržaja, povezivanju dijelova pojedinih nastavnih tema u cjelinu, povezivanju nastavnih sadržaja sa životnim okruženjem učenika, a da se pri tome uključuju pojedinačni aspekti određenog predmeta ili znanosti (Terhart, 2001).

INTERDISCIPLINARNO POUČAVANJE

Određenjem pojma i karakterizacijom integracije nastavnih sadržaja sa različitim stajališta bavili su se mnogi autori, ali još uvijek nema jedinstvenog tumačenja interdisciplinarnog učenja i poučavanja o čemu svjedoče različiti korišteni nazivi poput: interdisciplinarna nastava, integrirana nastava, integrirani kurikulum, tematska nastava, sinergistička nastava i dr. (Klein, 2006). Kao što ne postoji jedinstveni naziv za interdisciplinarno poučavanje tako se i pojam *interdisciplinarni* koristi u različitim edukativnim kontekstima i to kao koncept, metodologija, proces ili filozofija (Jacobs, 2007). U pedagoškom smislu, pod pojmom interdisciplinarno poučavanje se misli na proces izgradnje znanja u kojem se problem analizira primjenjujući različite disciplinarnе pristupe što u konačnici omogućuje interdisciplinarno razumijevanje, integriranje znanja i razmišljanja (Klein, 2006). U interdisciplinarnom poučavanju aktivnosti se planiraju iz perspektive učenika jer „interdisciplinarni pristup učenju najbolje odgovara učenju u stvarnom životu koje

integrira i povezuje različita područja razvoja te daje novu kvalitetu učenju“ (Buljubašić-Kuzmanović, 2007: 148).

Pri interdisciplinarnoj obradi određene teme, problema ili procesa svjesno se primjenjuju sadržaji, načela, vrijednosti i jezik dvaju ili više nastavnih predmeta (Jacobs 2007). Razina integracije nastavnih sadržaja ovisi o specifičnostima sadržaja, planiranim ishodima i uzrastu učenika, a ovisno o planiranom može se provoditi od jednostavnijih do složenijih oblika (Cone, Werner i Cone, 2009). Najjednostavniji oblik integracije nastavnih sadržaja je *model povezivanja*, a on se temelji na jednostranom umrežavanju sadržaja, vještina i koncepata jednog nastavnog predmeta s drugim. U nastavnoj praksi izvodi ga jedan učitelj koji samostalno bira, raspoređuje i planira međupredmetne veze i to kada uvodi novi pojam ili kada sadržajem drugog predmeta želi nadopuniti poučavano. Složeniji je *model zajedništva* kojim dva ili više učitelja integriraju slične teme, vještine i koncepte određenih predmeta tako da jedan utvrdi predznanje i započne obradu, a nakon toga slijedi integracija nastavnih sadržaja. Najsloženiji oblik, *model partnerstva* ravnopravno i istovremeno uključuje dva ili više predmeta, a učitelji poučavaju zajedno u istoj učionici. Ovaj model karakterizira timski suradnički rad učitelja u kojem oni zajedno traže temu, utvrđuju interdisciplinarne veze, planiraju tijek rada i zajedno realiziraju nastavu. Neovisno o kojoj razini i modelu integracije nastavnih sadržaja se radi, međupredmetno povezivanje nastavnih sadržaja traži poseban angažman učitelja. Motivirani učitelji, učitelji spremni za suradnju s kolegama, mogu osmišljavati i primjenjivati nastavne scenarije u kojima će umrežiti nastavne metode i oblike rada karakteristične za određene školske predmete te omogućiti sadržajni suodnos sa svim svojim specifičnostima.

VAŽNOST INTERDISCIPLINAROG POUČAVANJA

Koliko je važna integracija nastavnih sadržaja pokazuje i činjenica da se njenom primjenom povećava učenikova motivacija za osobno angažiranje u procesu stjecanja znanja i razvijanja vještina, potiče svjesnost o važnosti i značenju spoznavanja, omogućava povezivanje iscjepkanih znanja, a interaktivnim djelovanjem poboljšava učenje i stjecanje trajnih znanja što u konačnici omogućava njihovu učinkovitu primjenu (Duran i sur., 2009). Izbjegavajući neracionalnost, rascjepkanost i izoliranost nastavnih sadržaja karakterističnu za tradicionalnu nastavu temeljenu na predmetno-satnom sustavu, integracija nastavnih sadržaja omogućuje učenicima sagledavanje određenih sadržaja s različitih stajališta te utvrđivanje i istraživanje veza između sadržaja različitih nastavnih predmeta. Upravo interdisciplinarni

pristupi omogućavaju razvijanje originalnih mislitelja, koji razmišljaju na cjelovit način i koji će biti spremni suočiti se s određenim problemom ili pitanjem te pokušati ga riješiti primjenom znanja i ideja iz različitih disciplina (Dryden i Vos, 2001). Stoga učitelji, kao stručnjaci i pedagozi, trebaju uključivati učenike u aktivne interdisciplinarne oblike učenja kako bi im omogućili cjelovito usvajanje nastavnih sadržaja, poticali ih na kritičko i kreativno promišljanje i djelovanje te odgovorno i samoorganizirano učenje što će utjecati na razvijanje samosvijesti, samopoštovanja i osjećaja osobne vrijednosti, a time i na postavljanje više razine težnji svakog pojedinca.

Kako je interdisciplinarno učenje proces blizak načinu na koji ljudski mozak prirodno funkcionira, tako je potrebno započeti s primjenom integrirane nastave već u ranom djetinjstvu (Benson 2004), u razvojnem periodu djeteta u kojem se stvaraju temelji za učenje kako učiti. Uključivanjem učenika na početku osnovnoškolskog obrazovanja u njima primjerene oblike učenja, temeljene na integraciji sadržaja različitih nastavnih predmeta, osiguravaju se vjerodostojna interdisciplinarna iskustva i stvaraju se poveznice između društvenih, humanističkih i prirodnih znanosti (Hus i sur., 2008).

Sadržaji nastavnog predmeta *Priroda i društvo* od 1. do 4. razreda osnovne škole, a posebice oni vezani za određene aspekte iz neposrednog učenikovog okruženja, pružaju iznimno kvalitetnu podlogu za ostvarivanje interdisciplinarnog poučavanja i učenja. Stoga je cilj ovog rada bio istražiti koliko i koje sadržaje od 1. do 4. razreda osnovne škole interdisciplinarno povezuju učitelji razredne nastave, učitelji razredne nastave s pojačanim studijem engleskog jezika i učitelji engleskog jezika. Ujedno se željelo ukazati na mogućnosti i važnost interdisciplinarnog povezivanja nastavnih sadržaja na početku osnovnoškolskog obrazovanja za stvaranje novih modela, sustava i struktura, razvijanje vještina višeg reda, dodatno motiviranje za interdisciplinarno izučavanje te pripremanje za cjeloživotno učenje.

NASTAVNI SADRŽAJI *Prirode i društva* – POLAZIŠTE ZA INTERDISCIPLINARNO POUČAVANJE U RAZREDNOJ NASTAVI

Kako bi utvrdili učestalost interdisciplinarnog povezivanja nastavnih sadržaja *Prirode i društva* sa sadržajima drugih nastavnih predmeta od 1. do 4. razreda osnovne škole, a posebice sa sadržajima *Engleskog jezika*, provedeno je istraživanje u 22 osnovne škole Splitsko-dalmatinske županije, Šibensko-kninske županije i Dubrovačko-neretvanske županije. U uzorku od 56 učitelja tri su poduzorka: učitelji razredne nastave, učitelji razredne nastave s pojačanim studijem engleskog jezika i učitelji engleskog jezika (Tablica 1).

Tablica 1. Struktura uzorka

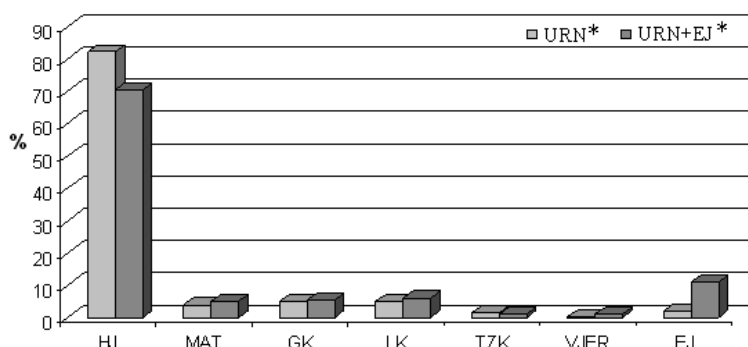
		učitelji (%)		
		URN*	URN+EJ*	UEJ*
Stož	do 10 god.	9	7	3
	Od 11 do 20 god.	8	5	7
	iznad 21 god.	8	3	6
Spol	muško	5	2	4
	žensko	20	13	12
UKUPNO		25	15	16

*URN = učitelji razredne nastave, URN+EJ = učitelji razredne nastave s pojačanim studijem engleskog jezika, UEJ = učitelji engleskog jezika

Za istraživanje su izrađena i korištena dva anonimna upitnika: upitnik 1 = Interdisciplinarno povezivanje nastavnih sadržaja u ranoj školskoj dobi za učitelje razredne nastave (IPNSRŠD-URN) i upitnik 2 = Interdisciplinarno povezivanje nastavnih sadržaja u ranoj školskoj dobi za učitelje koji predaju engleski jezik od 1. do 4. razreda osnovne škole (IPNSRŠD-EJ). Upitnik za učitelje razredne nastave sadržavao je tvrdnje za ispitivanje interdisciplinarnog povezivanja nastavnih sadržaja *Prirode i društva* sa sadržajima drugih nastavnih predmeta, dok je upitnik za učitelje engleskog jezika sadržavao tvrdnje o primjeni interdisciplinarnog poučavanja u nastavi *Engleskog jezika*. Oni učitelji koji su smatrali da se interdisciplinarno poučavanje nedovoljno primjenjuje od 1. do 4. razreda, u drugom dijelu upitnika trebali su navesti koji su razlozi tome.

Kako se istraživanjem htjelo utvrditi koliko i koje sadržaje *Prirode i društva* interdisciplinarno povezuju učitelji razredne nastave i učitelji razredne nastave sa pojačanim studijem engleskog jezika prvo su analizirani rezultati upitnika br. 1. Usporedbom relativnih frekvencija odgovora ispitanika razvidno je kako učitelji razredne nastave rijetko i nedovoljno interdisciplinarno povezuju nastavne sadržaje *Prirode i društva* sa sadržajima drugih nastavnih predmeta, a kada to i čine onda najčešće umrežavaju sa sadržajima *Hrvatskog jezika* (Slika 1). Učitelji razredne nastave slabo povezuju sadržaje *Prirode i društva* sa sadržajima *Vjeronauka* i *Engleskog jezika* što se može objasniti, ali ne i opravdati, time što navedene predmete predaju učitelji predmetne nastave i što učitelji razredne nastave za vrijeme održavanja sati *Vjeronauka* i *Engleskog jezika* najčešće obavljaju razredničke poslove ili primaju roditelje. Međutim, ne može se opravdati činjenica da podjednako slabo povezuju nastavne sadržaje *Prirode i društva* sa sadržajima nastavnih predmeta odgojnih područja i matematike koje oni predaju. Najvjerojatiji razlog tome je osjećaj sigurnosti koji imaju

ukoliko ne odstupaju od dugogodišnje nastavne prakse u kojoj je temeljni cilj realizacija propisanih nastavnih programa i/ili razlog tome je nedovoljna osposobljenost za osmišljavanje interdisciplinarnog poučavanja nastavnih sadržaja.

Slika 1 Rezultati interdisciplinarnog povezivanja nastavnog predmeta Priroda i društvo s drugim nastavnim predmetima (URN* = učitelji razredne nastave, URN+EJ* = učitelji razredne nastave s pojačanim studijem engleskog jezika)

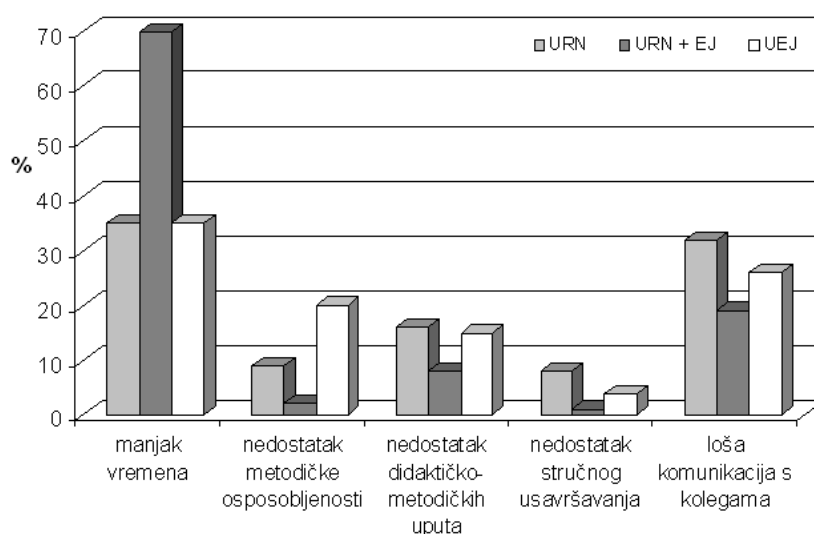
Učitelji razredne nastave s pojačanim studijem engleskog jezika, u odnosu na svoje kolege učitelje razredne nastave, nešto češće uspostavljaju veze između sadržaja nastavnog predmeta *Priroda i društvo* i drugih nastavnih predmeta, a posebice sa sadržajima *Engleskog jezika* (Slika 1). Vjerojatno je razlog tome što se radi o učiteljima mlađe životne dobi koji su tijekom studija osposobljeni za rad kao učitelji razredne nastave i učitelji engleskog jezika, dobro poznaju nastavne programe oba predmeta te su upoznati s mogućnostima i načinima interdisciplinarnog povezivanja.

Tablica 2 Nastavne teme Prirode i društva koje učitelji interdisciplinarno povezuju s drugim nastavnim predmetima (URN* = učitelji razredne nastave, URN+EJ* = učitelji razredne nastave s pojačanim studijem engleskog jezika, UEJ* = učitelji engleskog jezika)

URN*		URN+EJ i UEJ*	
NASTAVNA TEMA	%	NASTAVNA TEMA	%
UČENIK U PROMETU	14	JA I MOJA OBITELJ	14
NAŠE MJESTO	13	DORUČAK	14
ZAVIČAJ	13	MOJE TIJELO	14
ČOVJEK I OKOLIŠ	11	ODJEĆA	13
DOMOVINA	9	BOJE	12
BLAGDANI	9	BLAGDANI	10
VRIJEME	8	DOMAĆE I DIVLJE ŽIVOTINJE	9
UVJETI ŽIVOTA	7	KUĆNI LJUBIMCI	9
OBITELJ I DOM	4	SLOBODNO VRIJEME I SPORT	5
ŽIVA PRIRODA	4		
TIJELO I ZDRAVLJE	3		
PRIRODA	3		
ŠKOLA	2		

Usporedbom odgovora učitelja razredne nastave o temama *Prirode i društva* koje najčešće interdisciplinarno povezuju s temama drugih nastavnih predmeta (Tablica 2.) utvrdili smo da su najzastupljeniji sadržaji koji se odnose na neposredno učenikovo okruženje (npr. „Učenik u prometu“, „Naše mjesto“, „Zavičaj“) ili su u nastavnim programima i drugih nastavnih predmeta (npr. „Domovina“, „Blagdani“, „Vrijeme“ i „Uvjeti života“). U oba slučaja, bilo da su odabrane teme iz neposrednog djetetovog okruženja ili se obrađuju u dva ili više nastavnih predmeta, učiteljima navedene činjenice olakšavaju planiranje i realiziranje interdisciplinarne nastave.

Učitelji engleskog jezika pri odabiru sadržaja za interdisciplinarno povezivanje odlučuju se prvenstveno za nastavne teme, kao što su „Ja i moja obitelj“, „Doručak“, „Moje tijelo“, „Odjeća“ i „Boje“ (Tablica 2), koje mogu samostalno umrežavati u nastavi *Engleskog jezika* najjednostavnijim oblikom integracije sadržaja po modelu povezivanja. Ovisno o planiranim ishodima oni samostalno odabiru međupredmetne veze, a najčešće im sadržaji iz drugih nastavnih predmeta, posebice *Prirode i društva*, služe za ilustraciju novih pojmova na engleskom jeziku ili za utvrđivanje sličnosti i razlika između Hrvatske i zemalja anglosaksonskog kulturološkog identiteta.

Slika 2. Razlozi nedovoljnog primjenjivanja interdisciplinarnog poučavanja u razrednoj nastavi (URN = učitelji razredne nastave, URN+EJ = učitelji razredne nastave s pojačanim studijem engleskog jezika, UEJ = učitelji engleskog jezika)

Svi anketirani učitelji slažu se da se interdisciplinarno poučavanje nedovoljno primjenjuje u nastavnoj praksi, a kao glavne razloge navode manjak vremena i lošu komunikaciju s kolegama (Slika 2). Vjerojatno uzroci međukolegijalne „loše“ komunikacije leže u tome što nastavne predmete *Vjeronauk* i *Engleski jezik* predaju učitelji predmetne nastave kojima je zbog organizacije nastave po predmetno-satnom sustavu otežano uskladiti

vrijeme i postići suradnju s učiteljima razredne nastave. Ujedno, učitelji razredne nastave i engleskog jezika smatraju da nisu dovoljno metodički osposobljeni za interdisciplinarno poučavanje i zato ističu i nedostatak didaktičko-metodičkih uputa za interdisciplinarno povezivanje nastavnih sadržaja. Zasigurno, kada bi učitelji bili stručno i metodički osposobljavani, ne bi trebali „recepte“ za osmišljavanje interdisciplinarne nastave, već bi pronašli vrijeme i način da s kolegama dogovore i realiziraju različite oblike interdisciplinarnog povezivanja nastavnih sadržaja.

ZAKLJUČAK

Integriranjem sadržaja više disciplina stvaraju se poveznice između društvenih, humanističkih i prirodnih znanosti, a djeci se omogućuje stvaranje „stvarnih“ iskustava, prirodnih i logičkih veza te usvajanje, prijenos i primjenjivanje znanja na smislen način. Interdisciplinarni pristup smanjuje nepotrebno ponavljanje i nagomilavanje istih sadržaja iz različitih disciplina, smanjuje pristrano gledište te omogućuje svestran razvoj svakog pojedinca. Stoga je potrebno primjenjivati integriranje nastavnih sadržaja već od samog početka školovanja jer ono osigurava vjerodostojna interdisciplinarna iskustva, uočavanje novih odnosa, stvaranje novih modela te primjenjivanje usvojenoga u više od jedne oblasti.

Upravo na početku školovanja, od 1. do 4. razreda, sadržaji nastavnog predmeta *Priroda i društvo*, zbog svoje specifičnosti koji ujedinjuju prirodne i društvene sadržaje, pružaju veliki broj mogućnosti za interdisciplinarno povezivanje sa sadržajima ostalih nastavnih predmeta. Međutim, u nastavnoj praksi se rijetko primjenjuje interdisciplinarni pristup uopće, a ako se i koristi onda je to jednostrano povezivanje po najjednostavnijem modelu koji realizira jedan učitelj. Na temelju rezultata istraživanja razvidno je kako učitelji razredne nastave nešto češće koriste sadržaje *Prirode i društva* za interdisciplinarno povezivanje sličnih tema *Hrvatskog jezika*, a učitelji engleskog jezika kada uvode novi pojam na engleskom jeziku, kada sadržajem nastavnog predmeta *Priroda i društvo* žele nadopuniti poučavano ili kada žele utvrditi sličnosti i razlike između Hrvatske i zemalja anglosaksonskog kulturološkog identiteta.

Iako učitelji za nedovoljno primjenjivanje interdisciplinarnog pristupa najčešće navode manjak vremena, slabu komunikaciju s kolegama i nedostatak didaktičko-metodičkih uputa, ipak je glavni razlog nedovoljna stručna i metodička osposobljenost, posebice za složenije oblike interdisciplinarnog povezivanja. Stoga bi kod planiranja usavršavanja učitelja trebalo posebnu pozornost posvetiti osmišljavanju osposobljavanja za primjenu interdisciplinarnih

pristupa kako bi razumjeli važnost i potrebu provođenja interdisciplinarnе nastave. Osposobljen učitelj pronaći će vrijeme i način da s kolegama timski dogovori, planira i realizira interdisciplinarno povezivanje nastavnih sadržaja te učenicima omogućiti integrirano učenje, razvijanje vještina višeg reda, dodatno motiviranje za interdisciplinarno izučavanje te pripremanje za cjeloživotno učenje.

LITERATURA:

- Benson T. R.** (2004) *Integrated Teaching Units*. <http://www.pbs.org/teachers/earlychildhood/articles/integratedunits.html> (pruzeto: 10.7.2009.)
- Buljubašić-Kuzmanović, V.** (2007) *Studentska prosudba učinkovitosti integrativnog učenja*, *Odgojne znanosti*, 9 (2): 147-160
- Cone T. P., Werner P. H., Cone S. L.** (2009), *Models for interdisciplinary teaching in physical education*. <http://www.humankinetics.com/excerpts?ccs=441&cs=4239> (pruzeto: 9. 7. 2009.)
- Dryden, G., Vos, J.**, (2001) *Revolucija u učenju..* Zagreb, Rduca
- Duran, E., Duran, L. B., Worch, E. A.** (2009), *Papier-Mâché Animals: An Integrating Theme for Elementary Classrooms*. *Science Education Review*, 8 (1). <http://www.scienceeducationreview> (pruzeto: 9. 7. 2009.)
- Hus, V., Ivanuš Grmek, M., Čagran, B.;** (2008): *Mnenja učiteljev o integraciji predmeta spoznavanje okolja z drugim predmeti*. *Pedagoška oborja*, 23(3/4): 66-80.
- Jacobs, H. H.** (2007), „ *Interdisciplinarni Curriculum*, <https://www.hnet.org/announce/show.cgi> (pruzeto: 10.7.2009.)
- Jensen, E.** (2003), *Super-nastava*. Educa, Zagreb.
- Klein, J. T.**, (2006), *A Platform for a Shared Discourse of Interdisciplinary Education*. http://www.jsse.org/2006-2/klein_platform.htm (pruzeto: 17.7.2009.)
- Terhart, E.**, (2001), *Metode poučavanja i učenja*. Zagreb, Educa.
- Walsh, B., K.**, (2002): *Kurikulum za prvi razred osnovne škole: stvaranje razreda usmjerenog na dijete*: Pučko otvoreno učilište Korak po korak, Zagreb.

NASTAVNI SADRŽAJI *PRIRODE I DRUŠTVA* – POLAZIŠTE ZA INTERDISCIPLINARNO POUČAVANJE U RAZREDNOJ NASTAVI

Sažetak

Interdisciplinarni pristup najbolje odgovara učenju u stvarnom životu jer povezuje različita područja, omogućuje interdisciplinarno razumijevanje, integriranje znanja i razmišljanja, stvaranje novih modela, sustava i struktura, razvijanje vještina višeg reda te dodatno motiviranje za interdisciplinarno izučavanje. U ranoj školskoj dobi iznimno kvalitetnu podlogu za ostvarivanje interdisciplinarnog poučavanja i učenja pružaju sadržaji nastavnog predmeta *Priroda i društvo*. Stoga je cilj ovog rada bio istražiti koliko i koje sadržaje od 1. do 4. razreda osnovne škole interdisciplinarno povezuju učitelji razredne nastave, učitelji razredne nastave s pojačanim studijem engleskog jezika i učitelji engleskog jezika te ukazati na mogućnosti i važnost interdisciplinarnog povezivanja nastavnih sadržaja na početku osnovnoškolskog obrazovanja.

Ključne riječi: cjelovito učenje, interdisciplinarno poučavanje, *Priroda i društvo*,
Engleski jezik, razredna nastava

TEACHING CONTENTS OF *SCIENCE* – A STARTING POINT FOR INTERDISCIPLINARY TEACHING IN PRIMARY SCHOOL

Summary

Interdisciplinary approach best corresponds to learning in real life as it connects various areas, provides interdisciplinary understanding, integrates knowledge and thinking, creating new models, systems and structures, develops higher-order skills and motivates for further interdisciplinary study. *Science* contents provide high-quality basis for the realization of interdisciplinary teaching and learning in initial educational stages. The study examines the quantity and type of contents that are interdisciplinary integrated by 1st to 4th grade teachers, primary teachers with intensified study of English and English teachers. It also focuses on the possibilities and importance of interdisciplinary connection of teaching contents in initial primary education.

Key words: interdisciplinary teaching, primary school, comprehensive learning,
Science, English language